

BOSHLANG'ICH VA UMUMIY O'RTA TA'LIMDA FOLKLOR QO'SHIQLARINI O'RGATISH METODIKASI

Ochildiyev Ilhomjon Obidjon o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabasi

Ochildiyevilhom6@gmail.com

Kosimov Abdulaziz Durdikulovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti "Maktabgacha ta'lim" kafedrası

Katta o'qituvchisi, dotsent v/b.

Abdulazizkosimov90@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19843418>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 24-aprel 2026 yil

Ma'qullandi: 26-aprel 2026 yil

Nashr qilindi: 28-aprel 2026 yil

KEY WORDS

folklor qo'shiqlari, musiqa ta'limi, o'qitish metodikasi, estetik tarbiya, ma'naviy-axloqiy tarbiya, boshlang'ich ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, pedagogik texnologiyalar, milliy qadriyatlar, musiqiy tarbiya.

ABSTRACT

Ushbu maqolada boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim muassasalarida folklor qo'shiqlarini o'rgatish metodikasining ilmiy-pedagogik asoslari yoritilgan. Xalq qo'shiqlarining o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy va estetik tarbiyalashdagi o'rnini, ularni o'qitishning samarali usullari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan.

Hozirgi globallashuv sharoitida yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularning ma'naviy va estetik dunyoqarashini boyitish ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim bosqichida o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishi, ularning dunyoni idrok etishi va qadriyatlar tizimini egallashi faol tarzda kechadi. Shu sababli mazkur bosqichlarda ta'lim-tarbiya jarayonini milliy madaniyat asosida tashkil etish muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi.

Musiqqa ta'limi ushbu jarayonda o'ziga xos o'rin egallaydi, chunki musiqa inson ruhiyatiga bevosita ta'sir etuvchi kuchli vositadir. Ayniqsa, folklor qo'shiqlari xalqning asrlar davomida shakllangan ma'naviy merosi bo'lib, unda milliy qadriyatlar, urf-odatlar, hayotiy tajriba va estetik qarashlar mujassamdir. Shu bois, folklor qo'shiqlarini o'quvchilarga o'rgatish orqali ularda Vatanga muhabbat, insoniylik, mehr-oqibat, milliy o'zlikni anglash kabi fazilatlarni shakllantirish mumkin.

Boshlang'ich sinflarda folklor qo'shiqlarining soddaligi, ohangdorligi va mazmunining tushunarligi ularni o'zlashtirishni osonlashtiradi. Umumiy o'rta ta'lim bosqichida esa o'quvchilar ushbu qo'shiqlarning mazmun-mohiyatini chuqurroq anglash, ularni tahlil qilish va ijodiy yondashuv asosida ijro etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu jihatdan folklor qo'shiqlarini o'rgatish metodikasini ilmiy asosda ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Asosiy qism

Boshlang'ich va umumiy o'rta ta'limda folklor qo'shiqlarini o'rgatish metodikasi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, u o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan

holda tashkil etiladi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularning qiziqishini oshirish va faol ishtirokini ta'minlash asosiy vazifalardan biridir. Shu sababli darslarda o'yin texnologiyalari, harakatli mashqlar, guruh bo'lib kuylash, rolli o'yinlar kabi interaktiv metodlardan keng foydalanish tavsiya etiladi.

Masalan, alla, lapar, yalla kabi folklor janrlarini o'rgatishda sahnalashtirish usuli samarali hisoblanadi. Bu orqali o'quvchilar nafaqat qo'shiqni o'rganadi, balki uning mazmunini his qiladi va ijodiy faoliyatga jalb etiladi. Shu bilan birga, musiqa tinglash, takrorlash, qismlarga bo'lib o'rgatish kabi an'anaviy metodlar ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Umumiy o'rta ta'lim bosqichida esa metodik yondashuv yanada murakkablashadi. Bu davrda o'quvchilarga folklor qo'shiqlarining kelib chiqishi, tarixiy ahamiyati, badiiy xususiyatlari haqida chuqurroq ma'lumot beriladi. Tahlil, solishtirish, mustaqil fikrlashga yo'naltirilgan topshiriqlar orqali o'quvchilarning musiqiy tafakkuri rivojlantiriladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar folklor qo'shiqlarini o'rgatishda muhim o'rin tutadi. Multimedia vositalari, audio va video materiallardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va darslarni yanada jonli qiladi. Masalan, xalq qo'shiqlarining professional ijrochilar tomonidan ijro etilgan variantlarini tinglash va ularni tahlil qilish o'quvchilarning musiqiy didini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, individual yondashuv metodidan foydalanish ham muhimdir. Har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati turlicha bo'lganligi sababli, ularni rag'batlantirish, qo'llab-quvvatlash va imkoniyatlariga mos topshiriqlar berish ta'lim samaradorligini oshiradi. Guruhli ishlar esa o'quvchilarda hamkorlik, jamoada ishlash, bir-birini tinglash kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Folklor qo'shiqlarini o'rgatishda o'qituvchining roli nihoyatda muhimdir. O'qituvchi yuqori darajadagi musiqiy savodxonlikka ega bo'lishi, ijro mahoratini namoyon eta olishi va o'quvchilarga milliy qadriyatlarning ahamiyatini tushuntirib bera olishi lozim. Shu bilan birga, u zamonaviy pedagogik metodlarni puxta egallagan bo'lishi kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'limda folklor qo'shiqlarini o'rgatish metodikasi o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Ular orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy-axloqiy fazilatlar, estetik did va musiqiy qobiliyatlar shakllanadi.

Ta'lim jarayonida folklor qo'shiqlaridan samarali foydalanish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, interaktiv metodlardan foydalanish va individual yondashuvni ta'minlash zarur.

Shu asosda musiqa ta'limi samaradorligini oshirish va yosh avlodni barkamol insonlar qilib tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – 2020.
3. Qodirov R. "Musiqa ta'limi metodikasi". – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
4. Rasulov A. "Xalq og'zaki ijodi va uning tarbiyaviy ahamiyati". – Toshkent: Fan, 2020.
5. Abdukarimov B. "Estetik tarbiya nazariyasi". – Toshkent, 2021.
6. Musurmonova O. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar". – Toshkent, 2022.

7. Yo'ldoshev J. "Pedagogika va psixologiya asoslari". – Toshkent, 2021.
8. Durdikulovich, A. K. (2025). APPLICATION OF SIMULATIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING MUSIC EDUCATORS BASED ON THE CREDIT-MODULE SYSTEM. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 12(02), 71-73.
9. Durdikulovich, K. A. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNING ESHITUV QOBILIYATLARINI HAMDA OVOZINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. IMRAS, 7(4), 204-208.
10. DURDIKULOVICH, K. A. (2025). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI SAN'AT, MUSIQA VA IJODIY FAOLIYAT ORQALI ESTETIK TARBIYALASH. KONFERENSIYA, 1(1), 333-340.
11. Kosimov, A. (2025). APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MUSIC EDUCATION: FORMATION OF TEACHER COMPETENCE BASED ON SIMULATION AND REFLECTIVE ANALYSIS APPROACHES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 159-164.
12. Durdikulovich, A. K. (2025). METHODOLOGY FOR APPLYING SIMULATIVE TECHNOLOGIES IN MUSIC EDUCATION BASED ON AN INTEGRATIVE APPROACH. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 12(02).
13. Durdikulovich, A. K. American Academic publishers, volume 05, issue 02, 2025.
14. Durdikulovich, K. A. APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MUSIC EDUCATION: FORMATION OF TEACHER COMPETENCE BASED ON SIMULATION AND REFLECTIVE ANALYSIS APPROACHES.
15. QIZI, N. M. N. (2025). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MA'NAVIY-MA'RIFIY QIYOFASINI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI. KONFERENSIYA, 1(1), 394-399.
16. Niyozova, M. N. Q. (2023). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik diagnostikani amalga oshirishda tarbiyachining roli. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(4), 331-335.